

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för veterinärmedicin
och husdjursvetenskap

Feminiseringen av veterinäryrket ur ett svenskt perspektiv

**The feminisation of the veterinary profession from a
Swedish perspective**

Julia Wlosinska

*Uppsala
2019*

Feminiseringen av veterinäryrket ur ett svenskt perspektiv

The feminisation of the veterinary profession from a Swedish perspective

Julia Wlosinska

Handledare: *Maja Malmberg, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap*

Biträdande handledare: *Kristina Nordéus, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land*

Cristina Prytz, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Examinator: *Maria Löfgren, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap*

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i veterinärmedicin

Kursansvarig institution: Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap

Kurskod: EX0862

Program/utbildning: Veterinärprogrammet

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2019

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: *feminisering, veterinäryrket, veterinär, kvinna*

Key words: *feminisation, veterinary profession, veterinarian, female*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning.....	1
Summary	2
Inledning.....	3
Material och metoder.....	3
Litteraturoversikt.....	4
Veterinärkåren blir kvinnodominerad	4
<i>Kvinnor i den svenska veterinärutbildningen</i>	4
<i>Internationella trender för veterinärutbildningen</i>	4
<i>Kvinnor på andra högskoleutbildningar</i>	4
<i>Kvinnor i veterinärkåren</i>	5
<i>Kvinnor i olika veterinära verksamhetsområden</i>	6
Förklaringar till utvecklingen av veterinär från mansyrke till kvinnoyrke	7
<i>På väg mot ett mer jämlikt samhälle</i>	7
<i>Ett kvinnligt och manligt förhållningssätt</i>	7
<i>Lantbrukets förändring</i>	8
<i>Djurens förändring</i>	8
Den nya könsfördelningens implikationer på yrket	8
<i>Arbetstid och fritid</i>	8
<i>Lönerna</i>	9
Diskussion	9
<i>Trender inom utbildning och veterinärkår</i>	9
<i>Förändringen av yrkets könskaraktär</i>	11
<i>Lantbruket och djuren</i>	11
<i>Arbetstid</i>	12
<i>Löner</i>	13
Konklusion	14
Litteraturförteckning	15
Bilaga 1.....	17

SAMMANFATTNING

Veterinäryrkets förvandling de senaste 100 åren är ganska unik. Ett yrke som tidigare var helt mansdominerat har på väldigt kort tid kommit att bli helt dominerat av kvinnor. Fenomenet är internationellt. Sedan mitten av 70-talet har kvinnorna utgjort majoriteten av studenterna på den veterinärmedicinska utbildningen i Sverige och sedan ett tiotal år tillbaka även majoriteten av den veterinärmedicinska yrkeskåren. Vid antagningen hösten 2018 till veterinärprogrammet var 91% av de antagna kvinnor, och statistik från 2019 visar att kvinnorna idag även utgör runt 75% av alla yrkesverksamma veterinärer i Sverige. Detta kan jämföras med år 1945 då det fanns ca 550 veterinärer i Sverige, varav endast 1% var kvinnor. Kvinnorna dominerar de djurrelaterade högskoleutbildningarna, medan man på de övriga medicinska utbildningarna ser en mer jämn könsfördelning bland studenterna. Prognoser förutspår att den kvinnliga dominansen inom veterinäryrket lär förbli den samma i framtiden.

Olika orsaker till detta fenomen har föreslagits. En av dem är ett mer jämställt samhälle där kvinnorna blev fria att tåga in i arbetslivet och ta plats inom tidigare mansdominerade yrken. Kvinnornas kraftiga intåg på arbetsmarknaden förklarar dock inte den oproportionerligt stora ökningen av kvinnor inom just veterinärmedicin. En orsak som föreslagits till detta är istället att veterinäryrkets kvinnliga sidor blev alltmer framträdande i samband med att djurhållningen i Sverige förändrades. Animalieproduktionen sker i princip bakom stängda dörrar och gemene man har idag oftast kontakt med djur av rent social karaktär. Veterinärens arbete ses i samhällets ögon som den som har hand om djur. Därför förbinds veterinärprofessionen till den bilden av djur som dominerar, vilket i Sverige är omhändertagandet av de sociala sällskapsdjuren. Yrket får på så sätt utåt en alltmer ”feminin” bild och attraherar således ännu fler kvinnor, som själva har ett stort djurintresse. En annan anledning som har lyfts fram är att de männen som har tillräckligt höga meriter för att antas till utbildningen hellre söker sig till andra yrken.

Sveriges kvinnliga veterinärer fördelar sig idag mycket jämnt på alla veterinärmedicinens verksamhetsområden, en situation som är ganska ovanlig internationellt. Den kvinnliga dominansen inom yrket kan ha banat väg för bättre arbetsförhållanden och goda möjligheter till deltidsarbete, vilket blir allt viktigare för de flesta. Lönenivåerna för veterinärerna är lägre än för andra medicinska yrken. Detta kan vara ytterligare en bidragande faktor till minskningen i intresset för yrket bland män.

SUMMARY

The transformation of the veterinary profession over the past 100 years is quite unique. A profession that earlier was completely male-dominated has in a very short time become completely dominated by women and the phenomenon is international. Since the mid-1970s, women in Sweden have made up the majority of students at the studies in veterinary medicine and since around ten years back also the majority of the veterinary profession. At the admission to veterinary studies in autumn 2018, 91% of the admitted were women, and statistics from 2019 show that women today also make up around 75% of all working veterinarians in Sweden. This can be compared to the year 1945 when there were about 550 veterinarians in Sweden, of whom only 1% were women. Women are in majority at the animal related higher education programs, while on the other medical programs, a more balanced gender distribution among the students is observed. Forecasts predict that the female domination of the veterinary profession will remain the same in the future.

Various reasons for this phenomenon have been proposed. One of them is a more equal society where women became free to enter the work force and take their place in formerly male-dominated occupations. The entry of women into the labor market, however, does not explain the disproportionately large increase in women into veterinary medicine. One reason proposed for this is instead that the veterinary profession's "female characteristics" became increasingly prominent in connection with the change in animal husbandry in Sweden. Food animal production basically takes place behind closed doors and the average person usually only has contact with animals of a purely social character. The veterinarian's job is in the eyes of the public associated with the one who cares for animals. Therefore, the work of the veterinarian is linked to the image of animals one has, which in Sweden is focused on the care-taking of social pets. The profession thus gets an increasingly "feminine" image and consequently attracts even more women, that have a large interest in animals themselves. Another reason that has been highlighted is that those men who have sufficiently high qualifications to be admitted to the veterinary education would rather seek other occupations instead.

Sweden's female veterinarians today distribute very evenly on all fields of veterinary medicine, a situation which is quite unique internationally. The female domination within the profession may have paved the way for better working conditions and improved opportunities for part-time work, which nowadays is becoming increasingly important for most people. The salary levels for the veterinarians are lower compared to other medical professions. This can be seen as a further contributing factor to the decrease in interest in the profession amongst men.

INLEDNING

Waldy Bergegren var Sveriges första kvinnliga student inom veterinärmedicin (Hellgren, 2001). Hon tog examen år 1921, troligen som världens 10:e kvinnliga veterinär (Östensson, 2010). Ett antal år passerade innan fler kvinnor följde i hennes fotspår och sökte sig till veterinärutbildningen (Hellberg, 1978). Den efterföljande utvecklingen och det enorma inflödet av kvinnliga studerande var det ingen som kunde förutse. Mellan 1955 och 1970 tiodubblades andelen nyantagna kvinnliga veterinärstudenter. Redan i slutet av 70-talet hade kvinnorna gått om männen på veterinärutbildningen och utgjorde då mer än 60 procent av de nyantagna studenterna (Östensson, 2010).

Skiftet från manligt till kvinnligt må vara den mest påfallande förändringen som skett av veterinäryrket det senaste seklet. Det är inte yrkets karaktär i sig som har förändrats, men snarare könsfördelningen inom veterinärkåren och på den veterinärmedicinska utbildningen. Ett yrke som för inte alltför länge sedan var helt dominerad av män har gått till att vara lika extremt dominerad av kvinnor (Östensson, 2010). Yrket har alltså genomgått något som kallas en ”numerär feminisering” (Bolton & Muzio, 2008). Hur har könsfördelningen inom veterinärområdet i Sverige förändrats över tid? Vilka faktorer har legat till grund för att yrket lockat en allt större andel kvinnor? Hur har det ökade antalet kvinnor påverkat veterinäryrket?

Syftet med denna litteraturstudie är att ge en överblick över hur könsfördelningen inom den svenska veterinärkåren och veterinärutbildningen har förändrats över tiden. Studien undersöker de anledningar som hittills lyfts fram som förklaring till den processen som den numeriska feminiseringen av veterinäryrket utgör, samt tittar på de eventuella implikationer som brukar lyftas fram i diskussionen kring en feminisering, så som arbetstid och lön.

MATERIAL OCH METODER

Inspirationen till uppsatsen är Karin Östenssons populärvetenskapliga artikel ”Från manligt till kvinnligt” ur boken Veterinär – yrke i förvandling (Östensson, 2010). Denna artikel i sin tur baseras till stor del på Højdestrand och Anderssons uppsats ”Veterinäryrkets feminisering” från 1989. Eftersom det i det här ämnet finns så begränsad mängd information att tillgå, speciellt om Sverige, har dessa två verk utgjort en stor bas till uppsatsen. För att utöka referensramen söktes ytterligare information i form av vetenskapliga rapporter, böcker och artiklar fram via sökverktygen Google Scholar samt Primo (Sveriges Lantbruksuniversitet). Inledningsvis användes sökord som ”feminisering” och ”veterinäryrket”. Därpå gjordes mer specificerade sökningar med termer som ”female veterinarians”, ”veterinary profession” och ”female veterinary students”. Därtill kunde referenserna från de identifierade studierna användas för att hitta vidare referenser. Efterhand har statistik plockats fram från Universitets- och högskolerådet (UHR) samt Statistiska centralbyrån (SCB). Även Jordbruksverket (SJV), Naturvetarna samt Sveriges veterinärförbund (SVF) har tillhandahållit statistik.

LITTERATURÖVERSIKT

Veterinärkåren blir kvinnodominerad

Kvinnor i den svenska veterinärutbildningen

Som tidigare nämnts tiodubblades antalet kvinnliga sökande till veterinärprogrammet mellan 1950 och 1970 (Östensson, 2010). De kvinnliga sökande var allt fler och hade snart gått om männen i antal på utbildningen. Denna trend fortsatte under de följande åren oavbrutet. Sedan millennieskiftet har andelen kvinnor bland de nyantagna studenterna på veterinärutbildningen sällan varit lägre än 80% (ibid.). De senaste tio åren har snittet legat på 85% vilket tyder på en fortsatt ökning. År 2018 var antalet nyantagna kvinnor på veterinärprogrammet 125, jämfört med 13 män, alltså hela 91% (UHR, 2019b). Antalet sökande kvinnor har under samma tioårs period legat på i snitt 86% (UHR, 2019b). Om man tittar på studieintressen bland gymnasieungdomar uppger männen att de i första hand vill studera teknik eller ekonomi, medan kvinnorna i första hand uppger samhällsvetenskap samt vård och omsorg. Enligt SCB:s rapport var det under läsåret 2017/2018 fler kvinnor än män som angav att de i första hand vill läsa till läkare/veterinär/tandläkare efter gymnasiet (SCB, 2018).

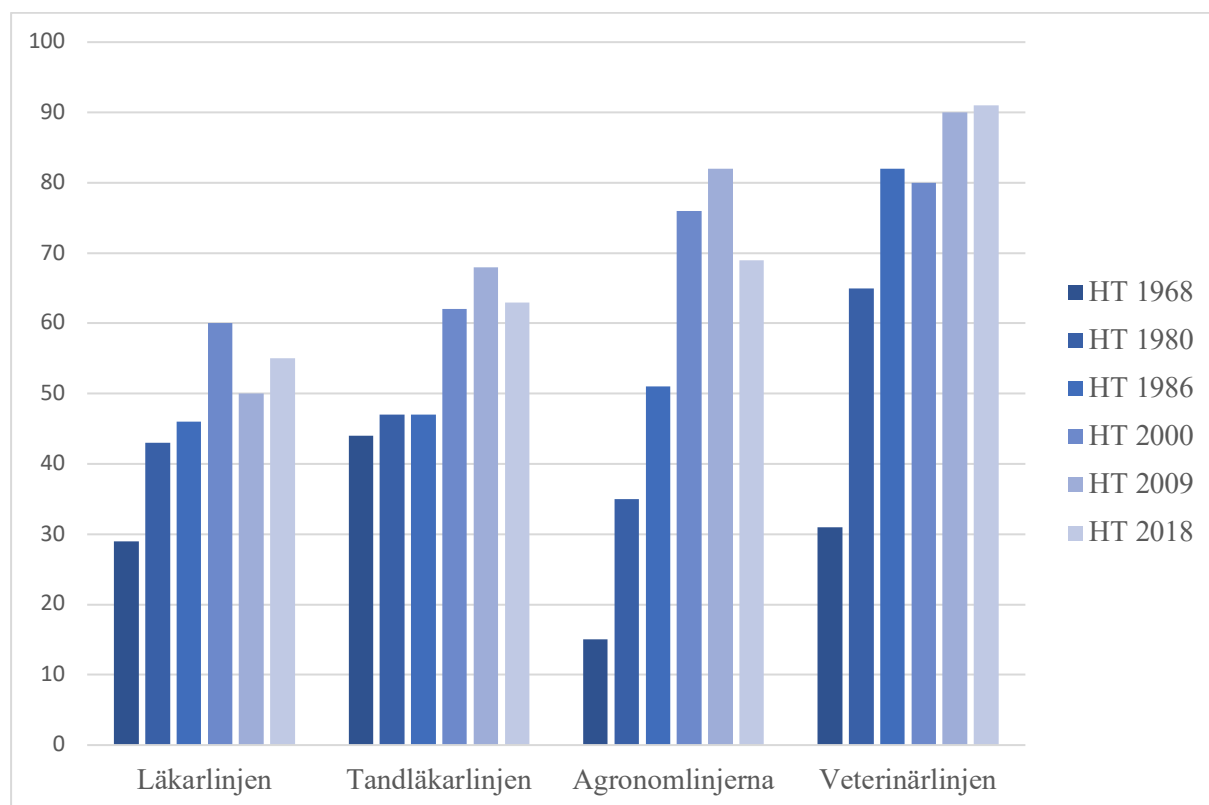
Internationella trender för veterinärutbildningen

Utvecklingen som beskrivits ovan är på intet sätt exceptionell för Sverige. Den första kvinnan i världen att studera veterinärmedicin lär ha varit Aleen Cust, som fullgjorde sin utbildning år 1900 vid Royal Veterinary College i Edinburgh. På grund av sitt kön fick hon dock inte skriva slutprovet och ta ut sin examen. Det gick ytterligare 22 år tills Aleen, vid 54 års ålder, fick avlägga muntligt slutprov och kunde plocka ut sin examen i veterinärmedicin (Drum & Whitely, 1991). Antalet kvinnliga veterinärstudenter i världen var ganska blygsamt under några årtionden, innan det sedan började öka med kraftig fart. År 1970 var det 89% män och 11% kvinnor som studerade veterinärmedicin i USA (AAVMC, 2017). I USA sjönk antalet manliga sökande drastiskt mellan 1981 och 1990. Därefter ökade det totala antalet sökande, men antalet män var fortsatt lågt (Smith, 2006). I Kanada och USA hade andelen kvinnliga veterinärstudenter år 2003 nått en nivå på nästan 80% (Lofstedt, 2003). År 2008 var sökande till veterinärprogrammet i USA 79% kvinnor och 20% män. Denna könsfördelning på veterinärutbildningen i USA, vilket motsvarar en ratio på 4:1 mellan kvinnor och män, har hållit i sig sedan dess (AAVMC, 2017). Enligt sammanställningar av Östensson (2010) har veterinärutbildningen i flera Europeiska länder haft minst 50% kvinnliga studenter sedan mitten av 90-talet, i flera länder sedan tidigare än så, bl.a. de övriga Nordiska länderna (Östensson, 2010, Figur 2, s 86). I Tyskland ökade andelen kvinnliga veterinärstudenter från omkring 40% år 1978 till 84% år 2002 (Schöne & Ulrich, 2002). I en undersökning som gjordes bland veterinärstudenter från hela världen år 2015 (3111 studenter från 89 länder svarade på enkäten) framkom det att 77% av veterinärstudenterna var kvinnor (FVE & IVSA, 2015).

Kvinnor på andra högskoleutbildningar

Den dramatiska utvecklingen på veterinärutbildningen visar sig vara helt unik om man jämför utbildningen med några andra högskoleutbildningar (Figur 1). Även de två andra medicinska utbildningarna, läkar- och tandläkarlinjen, har haft en ökning bland antalet kvinnor, men inte alls i samma utsträckning som veterinärlinjen. En snarlik utveckling kan ses på

agronomprogrammet, vilken dock avklingat de senaste tio åren. Fler män har nämligen börjat söka sig till inriktningarna mark/växt samt ekonomi inom agronomprogrammet. Trenden håller däremot i sig på inriktningen husdjursagronom, vilken domineras till 98% av kvinnor. Det specifika intresset för djur bland kvinnor återspeglas även tydligt om man ser på siffrorna för utbildningar som hippolog eller djursjukskötare (Östensson, 2010). Hösten 2018 var andelen kvinnor på dessa utbildningar 100% respektive 93% (UHR, 2019a).

Figur 1. Andelen kvinnor bland antagna på några högskolelinjer (%). (Källa: Östensson, 2010 samt UHR, 2019c)

Kvinnor i veterinärkåren

År 1945 var antalet yrkesverksamma veterinärer 550, och av dessa var ca 1% kvinnor (Östensson, 2010). Detta går att jämföra med dagens dryga 5000 yrkesverksamma veterinärer, av vilka 74% är kvinnor (Tabell 1). Tittar man på de olika åldersgrupperna är fördelningen bland veterinärerna naturligtvis ojämn (Östensson, 2010), med ca 10% män i åldersgruppen 20 - 34 år, men närmare 60% män i den högsta åldersgruppen (50–64 år). Enligt prognoser från SCB förväntas den kvinnliga dominansen att öka ytterligare; man beräknar att åtta av tio utbildade till veterinär kommer att vara kvinnor år 2030. Detta kan jämföras med år 1990 då fyra av tio med veterinärmedicinsk utbildning var kvinnor (SCB, 2010). Många väljer att studera till veterinär utomlands, och redan runt år 2011 var det ungefär 60% av dem som erhöll en veterinärlegitimation i Sverige som hade en utländsk utbildning som grund, och denna siffra antas förbli ganska konstant (SJV, 2013).

Tabell 1. Andelen kvinnor och totalt antal veterinärer fördelat på olika verksamhetsområden 1975–2019, Källa: Östensson, 2010. ^aSiffror för 2019 från SJV, 2019, se bilaga 1

Verksamhetsområde	Kvinnor %				Totalt antal veterinärer			
	1975	1990	2010	2019 ^a	1975	1990	2010	2019 ^a
Administration	5	32	58	63	20	19	149	168
AI-vet	10	31	70	60	51	46	22	20
Besiktningsveterinär	5	42	45	49	64	89	108	103
Distriktsveterinärer	2	16	67	80	314	328	355	385
Djurhälsovård	0	37	53	56	26	30	43	50
Djursjukhus	30	55	70	76	76	227	797	1171
Icke veterinära inst.	0	27	55	63	22	22	22	27
Laboratorie	5	33	47	53	21	21	15	17
Livsmedelsindustri	0	0	100	67	14	8	3	9
Annan industri	0	17	52	55	22	59	46	42
Länsveterinär	0	26	69	77	31	35	54	73
Militärveterinärer	0	0	17	29	11	8	6	7
Obefodrade vet.	30	71	78	85	67	138	450	735
Privatpraktik	33	55	60	70	63	241	505	867
Stadsveterinärer	14	50	60	60	22	20	5	5
SVA	10	31	70	72	48	51	67	71
Utlandstjänst	17	47	66	72	18	43	402	782
VH-fakulteten	21	48	68	70	111	146	173	178
Totalt	11	41	66	74	1001	1531	3222	4710

Kvinnor i olika veterinära verksamhetsområden

Östensson (2010) lyfter i sin data fram att mängden veterinärer har ökat inom alla områden, men vissa områden har ökat mer än andra (Tabell 1). Den absolut tydligaste utvecklingen har skett inom området djursjukhus samt privatpraktik. Antalet privatpraktiker har ökat stadigt, från 12 praktiker år 1957, till mer än 500, 50 år senare (Östensson, 2010). Bland dem som jobbar på privatpraktik år 2019 är 70% kvinnor, alltså en liknande andel som av den samlade yrkeskåren, som idag ligger på 74% (tabell 1). År 1957 arbetade bara två veterinärer på det enda djursjukhuset som fanns i landet vid den tidpunkten – ”Djursjukhuset i Helsingborg” (ibid.). Idag är det drygt 1200 veterinärer som jobbar på djursjukhus, runt om i landet. Av dessa är 76% kvinnor, vilket återigen är mycket nära den totala kvinnliga andelen av yrkeskåren. En stor del av veterinärerna på djursjukhus arbetar mest troligt för en av de två koncernerna ”Evidensia” eller ”Anicura” som 2016 hade 40% av marknadsandelarna på veterinärvårdsmarknaden (Konkurrensverket, 2018). I takt med att de kvinnliga veterinärerna blev allt fler, började de även fördela sig allt jämnare över de olika områdena. Detta ses tydligt bland distriktsveterinärerna där endast 2% var kvinnor år 1975, mot dagens hela 80%. Även inom rollen som länsveterinär eller inom livsmedels- och annan industri har kvinnorna gått från att inte vara verksamma över huvud taget till att utgöra en jämn andel. I USA å andra sidan är

trenden att kvinnor söker sig främst till smådjurspraktiker. År 2018 var det i snitt endast ca 30% av kvinnliga veterinärer i USA som jobbade kliniskt med stordjur, till skillnad från de ”uteslutande smådjurspraktikerna” som utgjordes till 64% av kvinnor. Detta kan jämföras med hela den kvinnliga andelen veterinärer i USA som samma år var ca 60% (AVMA, 2018).

Förklaringar till utvecklingen av veterinär från mansyrke till kvinnoyrke

På väg mot ett mer jämlikt samhälle

Samhällets utveckling mot en ökad jämställdhet mellan mannen och kvinnan har gett kvinnor möjligheten att söka sig till traditionellt mansdominerade yrken (Östensson, 2010). I början av förra århundrandet fanns det en uppfattning om att kvinnor inte var intellektuellt lämpade att studera naturvetenskap (Irvine & Vermilya, 2010). Inte bara i Sverige, men internationellt, fanns det även ett socialt motstånd bland allmänheten, för att veterinäryrket inte ansågs ”passande” för kvinnor. Därtill blev kvinnor systematiskt avrådda från att välja detta yrke då det ansågs alltför fysiskt och psykisk krävande (Höjdestrand & Andersson, 1989). I en artikel från 1957 ur SVF:s medlemsblad med titeln ”Är veterinäryrket lämpligt för kvinnor?” kan man läsa många argument som kan verka avskräckande för en ung kvinna, bland annat hur yrket är omöjligt att kombinera med äktenskap och barn (Lagerman, 1957). Det torde således ha krävts en ovanligt stark viljestyrka bland de kvinnor som trots allt bestämde sig för detta yrke under de tidiga åren (Höjdestrand & Andersson, 1989). I USA och Storbritannien har det flera gånger lyfts fram att det speciellt var förändringarna i lagstiftningen rörande jämställdhet på 70-talet som gjorde det möjligt för kvinnor att söka utbildningen. Diskriminering blev förbjuden och universiteten kunde inte längre välja bort kvinnliga kandidater till fördel för manliga sökande (Slater & Slater, 2000; Irvine & Vermilya, 2010). Under samma tid utvecklades effektivare och säkrare läkemedel för sedering av stordjur vilket medförde att det inte längre krävdes samma fysiska styrka för att hantera dessa djur (Slater & Slater, 2000). Östensson menar på att införandet av det statliga studielånet i Sverige år 1965 (CSN, 2017), skapade en större självständighet för kvinnor (och män) och gav dem den ekonomiska möjligheten att söka vilken utbildning de ville (Östensson, 2010).

Ett kvinnligt och manligt förhållningssätt

I sin forskning om kvinnokultur föreslår Jónasdóttir att vad som vanligtvis anses vara ett kvinnligt förhållningssätt präglas av samarbete, känslor och omsorg. Ett manligt förhållningssätt innebär enligt henne; självständighet, konkurrens och teknik (Jónasdóttir, 1984 se Höjdestrand & Andersson, 1989). Det kvinnliga står för produktion av sociala relationer medan det manliga står för den materiella produktionen. Traditionellt har man sett kvinnan som en som står när naturen och är villig att anpassa sig till denna, då mannen snarare vill exploatera den (Höjdestrand & Andersson, 1989). Enligt Lofstedt (2003) värderar kvinnor oftare ett yrke utifrån dess subjektiva kriterier som relationer till kolleger och kunder, då män snarare fokuserar på objektiva kriterier (t.ex. lön). Detta, menar Prokop och Weber (1978), innebär också att en kvinnas professionella ambitioner i mindre utsträckning är relaterade till strävan om materiell vinning än den är hos män. Kvinnor föredrar också oftare aktiviteter som är kopplade till människor istället för saker (ibid.).

Lantbrukets förändring

Det har skett stora förändringar i lantbrukets struktur de senaste decennierna. Enligt prognoser från 2007 skulle en mjölkbesättning vara dubbelt så stor idag som för tio år sedan, samtidigt som antalet mjölkkor i Sverige under samma tid skulle minska (Miljö- och energidepartementet, 2007). Idag finns det hälften så många företag med mjölkkor som för bara tio år sedan (SJV, 2019a). Antalet lantbruksdjur minskade kraftigt under en lång tid, samtidigt som storleken på besättningarna ökade. Anledningarna till denna förändring var en ökad effektivisering och högre internationell konkurrens på marknaden (Miljö- och energidepartementet, 2007). Det är troligt att befolkningens kännedom om lantbrukets djur minskade i samband med denna omstrukturering, något vi skall återkomma till senare. På senare år börjar dock den svenska konsumenten att köpa mer svenskt kött och antalet lantbruksdjur har åter börjat öka (SJV, 2019b). Något som enligt Højdestrand och Andersson (1989) även är viktigt att notera är den stora minskningen av den svenska landsbygdens befolkning mellan 1940 och 1980. Enligt data sammanställd av Seyler (1983) framgår det att befolkningen på glesbygden under denna tid minskade från 43,8% av totalbefolkningen till 16,9% - alltså en minskning med mer än 50% (Seyler, 1983, tabell 1.1 s 8).

Djurens förändring

Samtidigt som mängden lantbruksdjur under flera decennier stadigt minskade, så ökade hela tiden antalet sällskapsdjur i Sverige (Miljö- och energidepartementet, 2007). Till dessa räknas framför allt hundar och katter. Ur SCBs senaste rapport om sällskapsdjur framkom det att antalet hundar ökar, medan andra sällskapsdjur minskar (SCB, 2012). Detta pekar på att trenderna för sällskapsdjur håller i sig; allt fler människor väljer att skaffa ”människans bästa vän” och denna får en allt större social roll i människans liv. Dels blir djuret en del av familjen och dels så ökar stadigt efterfrågan på tjänster, produkter och även sjukvård för våra fyrbenta vänner (Miljö- och energidepartementet, 2007). Antalet hästar i Sverige har inte förändrats speciellt mycket den senaste tiden (SJV, 2017). Däremot är hästarna precis som de andra sällskapsdjuren i allt större utsträckning försäkrade i Sverige. Djur som är försäkrade får tillgång till allt mer djurvård bl.a. då djurägarna i allt högre utsträckning tar försäkringen i anspråk och helt enkelt går till veterinären oftare när djuret väl är försäkrat (Miljö- och energidepartementet, 2007).

Den nya könsfördelningens implikationer på yrket

Arbetstid och fritid

I Sverige är det fortfarande kvinnorna som tar ut den absoluta majoriteten av föräldradigheten i samband med att familjen skaffar barn. Dessutom är det ännu kvinnorna som utför majoriteten av det obetalda arbetet i hemmet (Försäkringskassan, 2013). I USA är det kvinnan som utför 80% av barnomsorg och två tredjedelar av hushållsarbetet (Robinson J. & Godbey G., 1999 se Smith, 2006). Kvinnor arbetar deltid, i större utsträckning och i längre perioder, än män (Försäkringskassan, 2013). På grund av jour och beredskap, är det inte ovanligt att en veterinär, trots att denne innehar en deltidstjänst, arbetar fler än 40 timmar per vecka (Östensson, 2010). Bland intervjuade veterinärer ville både män och kvinnor arbeta färre timmar än de gjorde (Verdon, 2004). Idag är det dessutom lika många kvinnor och män som vill ha flexibla arbetstider (Smith, 2000 se Smith, 2002).

Lönerna

Ett av de första tecknen på ett feminiserat yrke brukar vara stagnerande löner (Östensson, 2010). För att undersöka denna tes är det värt att titta på veterinärernas löner. Historiska data för Sverige finns ej att tillgå vilket omöjliggör att utvärdera tesen om en förändrad könsstruktur gick hand i hand med fallande löner. Däremot kan en ögonblicksbild på lönesituationerna fås baserat på statistik ur de löneenkäter Sacos medlemsförbund fått in från sina medlemmar (Naturvetarna, 2019). Enligt dessa enkäter ligger hela veterinärkåren år 2017 i genomsnitt 2% under medellönen för hela sacogruppen. Sacogruppen avser i detta fall en sammanslutning av de 20 Sacoförbund som representerar statligt anställda akademiker med minst en treårig examen från högskola/universitet. De manliga veterinärerna tjänar lika mycket i medellön som genomsnittliga män i sacogruppen. De kvinnliga veterinärerna å andra sidan, verkar tjäna i snitt 7% mer än sacogruppens genomsnittliga kvinnor. I denna "sacogrupp" ingår dock inte läkar- och tandläkaryrket. För att jämföra med dessa yrken kan man titta på Sacos offentliga lönestatistik (som baserar sig på SCB:s lönestatistik) där även statligt anställda tandläkare och läkare ingår (Saco, 2019). Enligt denna statistik tjänade en person i Sverige med veterinärutbildning år 2014 i genomsnitt 40 670 kr i månaden. För en person med tandläkarutbildningen var månadslönen i genomsnitt 46 140 kr och för en med läkarutbildningen låg lönen på 61 980 kr. Enligt tidigare nämnda löneenkäter ligger de manliga veterinärerna 14% högre i medellön än de kvinnliga år 2017. Enligt ett PM från Saco år 2014 tjänar akademikermän, baserat på livslöner, i genomsnitt 16% mer efter skatt än kvinnliga akademiker. Veterinär är dock ett av bara två yrken (det andra är arkitekt) vilket enligt de här uppgifterna uppvisar en något högre livslön för kvinnor än för män. Skillnaden i livslön är dock marginell - den utgör knappt en procent (Ljunglöf, 2017).

DISKUSSION

Trender inom utbildning och veterinärkår

Även om man under de senaste decennierna sett ett kraftigt intåg av kvinnliga studenter till många högre utbildningar, så är det svårt att hitta andra utbildningar med en lika dramatisk förändring i könsfördelningen som den inom veterinärutbildningen. Siffrorna för antalet sökande och antalet antagna kvinnor till veterinärutbildningen verkar följa varandra väl. Enligt Östensson (2010) talar detta mot det som ofta används som trolig orsak till den ökande andelen kvinnor på utbildningar, nämligen att kvinnorna skulle ha bättre gymnasiebetyg och på så sätt konkurrera ut männen i antagningsprocessen. Enligt henne skulle snarare den låga andelen sökande män förklaras av att männen söker andra utbildningar istället. Man bör dock akta sig för att generalisera; det är inte nödvändigtvis så att män generellt inte vill läsa till veterinär, men de som har tillräckligt höga betyg vill inte. Man skulle alltså kunna tänka sig att kvinnorna med bra betyg konkurrerar ut män som kanske skulle vilja läsa till veterinär, men inte ens ansöker då de har sämre betyg och är medvetna om de höga antagningskraven. Processen är komplex och mer forskning skulle behövas för att förstå de faktorer som driver detta. I färsk siffror för de ungdomar som läser högskoleförberedande program, kan man i vilket fall se ett bristande intresse för veterinäryrket bland män. Bland män är det få som uppger på första plats att de vill läsa till läkare/veterinär/tandläkare (SCB, 2018). Förutom att männen hellre verkar söka sig till andra branscher, skulle en annan förklaring kunna vara det faktum att män helt enkelt inte vill arbeta i kvinnodominerade branscher. Studier visar nämligen att i takt med att

veterinäryrket blev dominerat av kvinnor sökte sig allt färre män dit (Smith, 2006), då män helt enkelt tenderar att undvika yrken som är stämplade som ”kvinnoyrken” (Lincoln, 2010).

Antalet veterinärer i Sverige har alltså ökat allt kraftigare på senare tid och överstiger alla prognoser som gjorts för branschen (Östensson, 2010). Till stor del har det att göra med alla de som söker sig utanför Sveriges gränser för att läsa till veterinär. Jordbruksverket skriver i sin rapport (2013) att antalet utbildningsplatser i Sverige i liten utsträckning påverkar antalet veterinärer på den svenska arbetsmarknaden. Då det i Sverige är mycket hög konkurrens om platserna på veterinärprogrammet är det ett stort antal personer som väljer att studera till veterinär utomlands, där det är lättare att komma in på utbildningen. Många av dessa personer återvänder sedan hem till Sverige för att arbeta och skaffa sig en veterinärlegitimation. Som tidigare konstaterats är den numeriska dominansen av kvinnor på veterinärutbildningen ett lika stort fenomen utomlands som i Sverige. Av denna anledning påverkas könsfördelningen i den svenska veterinärkåren med säkerhet inte i framtiden (Östensson, 2010).

Höjdestrand och Andersson (1989) kom i sitt arbete fram till att det var tre typer av studenter som tidigare sökte sig till veterinärstudierna. Den första var studenten med ett starkt intresse för medicin, där alternativyrket var läkare. Den andra, möjligtvis uppvuxen på landsbygden, hade en stark koppling till lantbruksdjuren och sökte sig därav till det, på den tiden, prestigefyllda yrket som djurläkare. Den sista typen är stadstjejen med ett brinnande djurintresse. Östensson (2010) föreslår lite försiktigt att det är den här typen som dominerar bland de sökande studenterna idag. Den här kvinnan kommer från staden och tillbringar tid med sällskapsdjur som hon anser vara hennes jämlikar. Hon kopplar således även veterinärens arbete till sin egen inställning till djuren. I likhet med den större allmänheten, ser hon veterinären som en omvårdande, kvinnlig karaktär. Ur hennes djurintresse föds det framtida yrkesvalet, som nu dessutom har blivit ett ”kvinnoyrke”, vilket gör det ännu mer naturligt för henne att söka sig dit (ibid.). Detta stora djurintresse, som sedan driver kvinnornas yrkesval, understöds även i siffrorna för de andra djurrelaterade utbildningarna, hippolog och djursjukskötare som är helt dominerade av kvinnor.

Många gånger har det diskuterats om den skeva könsfördelningen inom veterinärkåren kommer att påverka hur arbetskraften fördelar sig inom olika verksamhetsområden. Specifikt handlar dessa diskussioner om att kvinnor inte vill arbeta inom vissa områden, så som stordjur och livsmedelsproduktion, och att detta skulle kunna leda till en framtida brist på stordjursveterinärer (Slater & Slater, 2000; Lofstedt, 2003; Smith, 2006). Det är därför glädjande att se att Sverige enligt statistiken har en kvinnlig veterinärkår som är mycket jämt fördelad på de olika verksamhetsområdena. Internationellt sett är en situation som denna relativt ovanlig (Lofstedt, 2003; Irvine & Vermilya, 2010; Lincoln, 2010). Orsaker till detta har inte gått att finna i den tillgängliga litteraturen men skulle vara intressanta att undersöka vidare. Dock skall det nämnas att Jordbruksverkets statistik, som ligger till grund för detta antagande, bygger på självrapportering från veterinärerna och är givetvis inte exakt representativ för det verkliga läget i Sverige. I många fall byter veterinärer verksamhetsområde och rapporterar inte in detta till Jordbruksverket, vilket leder till brister i denna typ av statistik. Enligt SVF:s medlemsstatistik var hela 80,6% av de yrkesverksamma veterinärerna i slutet av 2018 kvinnor

(SVF, 2019). Om det betyder att fler kvinnor väljer att vara med i SVF eller om männen är duktigare på att rapportera in data till Jordbruksverket går inte att fastställas.

Förändringen av yrkets könskaraktär

I takt med att den gamla tidens samhällsstrukturer bröts ner blev det allt mer accepterat för kvinnan att söka sig till veterinäryrket. Lagstiftning, modern teknologi och tillgång till studielån gjorde att den allmänt vedertagna uppfattningen om yrket som manligt gick förlorad med åren och i mitten av 70-talet var det i Sverige inte längre märkvärdigt för kvinnor att söka sig till utbildningen (Östensson, 2010). Højdestrand och Andersson (1989) skriver att den offentliga sektorn kraftigt expanderade i efterkrigstiden. Man anställde allt fler kvinnor, framför allt inom den snabbt växande sektorn för skola, vård och omsorg. Kvinnorna sökte sig också till denna typ av arbeten, för vilka de tycktes ha en naturlig fallenhet, då de traditionellt innehavt dessa roller inom hemmet. Härmed flyttades något som tillhört familjesfären och det privata, in i det allmänna. Det som traditionellt varit kvinnans ansvar blev alltmer statens ansvar, och på så sätt synliggjordes det kvinnliga förhållningssättet utåt. Under samma tid började allmänhetens inställning till miljön att förändras; miljörelser ökade i popularitet och man började inse att en exploaterande, typiskt manlig inställning inte var hållbar i längden, vilket ytterligare ökade acceptansen för ett mer kvinnligt förhållningssätt i samhället. Idag är klimatkussioner och samtal om jämställdhet en del av den dagliga agendan, och Sverige är ett land i framkant inom båda dessa områden. Det är därför föga förvånande att de svenska kvinnliga veterinärerna snabbt funnit sin naturliga plats i yrket och med enkelhet fördelat sig på alla dess områden.

Lantbruket och djuren

Lantbruket har blivit mycket mer tekniskt än det en gång var. Stora delar av arbetsuppgifterna sköts idag av maskiner, och lantbruket förlorar på så sätt sin sociala karaktär (Højdestrand & Andersson, 1989). Idag blir lantbrukets djuren ofta behandlade på besättningsnivå och en stor del av omvårdnaden går ut på förebyggande djurhälsovård (Miljö- och energidepartementet, 2007). Lantbruket effektiviseras och djuren ses mer som ekonomiska enheter. I detta klimat torde veterinärens arbete inom lantbruket få en mer manlig karaktär. Men samtidigt som dessa förändringar ägt rum inom lantbruket har det även skett förändringar i samhället i stort. I takt med att människor flyttade in till staden förlorade de kontakten med lantbruket i allt större utsträckning. Lantbrukets djurhållning sker idag företrädesvis bakom stängda dörrar för gemene man. Den djurkontakten man som stadsbo idag har är alltså inte med djur av "ekonomisk karaktär" utan med sällskapsdjur som privatpersoner håller i sina hem. De här djuren, som idag närmast betraktas som likvärdiga familjemedlemmar, har en utpräglad social - och därmed kvinnlig - karaktär (Højdestrand & Andersson, 1989). Detta innebär att även om lantbruket fått en mer maskulin prägel, är detta ingenting allmänheten tar del av, och den bilden går således förlorad (Östensson, 2010).

Människor har alltså i allt mindre utsträckning kontakt med de "ekonomiska" djuren. Hästen intar i detta resonemang ett sorts mellanting då den kan vara både ekonomisk, som galopphästen, eller social, som ridhäst (Östensson, 2010). Insidan av ridsporten är dock reserverad för en liten del av befolkningen. Eftersom den större allmänheten inte har en direkt koppling till den "ekonomiska" galopphästen, kan man argumentera att den, för de flesta som har kontakt med hästar, blir ett djur av social karaktär (Højdestrand & Andersson, 1989).

Bristen på kontakt med djur av typiskt ”ekonomisk” karaktär betyder således att den överlägset största kontakten med djur för den genomsnittliga personen är av rent social karaktär. Detta har bidragit till att sällskapsdjuret för de flesta människor har blivit symbolen för vad begreppet ”djur” står för (Östensson, 2010). Den här synen på djur som ”sociala” kommer dessutom att spilla över till andra djurslag, detta speciellt i ett samhälle som allt mer bryr sig om djurens rättigheter (Novus, 2018). Djurägare efterfrågar dessutom i allt större utsträckning sjukvård och tjänster för sina djur, något som påverkat branschen kraftigt. Utbudet av sjukvård för sällskapsdjuren idag är enormt mycket större än för några decennier sedan (Miljö- och energidepartementet, 2007). Eftersom få människor är medvetna om att veterinärer sysslar med något annat än djur, blir denna typen av veterinärt arbete det som präglar bilden av den moderna veterinären (Östensson, 2010). Detta förstärks även genom bilden av klinikveterinären som blivit så populär genom diverse TV-program de senaste åren. I de här programmen som följer veterinärens vardag handlar mycket om just sällskapsdjur och en nära relation mellan djurägare/patient och behandlande veterinär. Veterinären blir således den omsorgsfulla djurdoktorn som tar hand om familjens älskling när denne behöver vård (Höjdestrand & Andersson, 1989), med andra ord tillskrivs veterinärens arbete en alltmer kvinnlig karaktär (Östensson, 2010).

Arbetstid

Då antalet kvinnor i veterinärkåren ökade var det inte ovanligt att de tog tjänst som tex. besiktningsveterinärer. Arbete på slakteri eller laboratorium skiljer sig inte i arbetstid speciellt mycket från andra arbetsplatser med vanliga kontorstider (Höjdestrand & Andersson, 1989). Under samma tid som kvinnorna började söka sig till yrket, utvidgades även veterinärernas kompetens och ansvar inom dessa områden. Eftersom kvinnorna utförde, och fortfarande utför, majoriteten av hushållsarbetet var arbetsplatser som dessa en bra lösning för att kunna kombinera yrke med familjeliv. Till och med i ett av världens mer jämställda länder, är det än idag fler kvinnor än män som arbetar deltid (Försäkringskassan, 2013). Fler kvinnor än män arbetar deltid för att ta hand om familjens barn, men då det gäller deltidsarbete av andra skäl (t.ex. mer tid till hobbies) är siffran för män och kvinnor lika stor (Östensson, 2010). Med tanke på veterinärens långa arbetsvecka kunde det tidigare vara svårt för en småbarnsförälder att få ihop livspusslet. Omorganisationen av Distriktsveterinärerna i mitten av 90-talet gav emellertid fler deltidstjänster (Appelkvist, 2013) och därigenom gavs kvinnor möjlighet att träda in i en roll som tidigare var reserverad för män. Män, som förr hade en fru hemma som skötte om familj och hushåll medan han kunde lägga sin tid på veterinärtjänsten (Slater & Slater, 2000; Östensson, 2010). Precis som i USA är det idag de växande koncernerna för djursjukvård som anställer fler och fler veterinärer. Denna typ av arbetsplats med någorlunda fasta arbetstider och möjlighet att dela på jourarbete är enligt Slater & Slater (2000) en möjlig modell för framtiden inom djursjukvård och kan även vara något som ökat attraktiviteten för yrket bland kvinnorna. Om koncernerna eller antalet kvinnor inom yrket började växa först går inte att svara på inom ramen för detta arbete. I vilket fall har en arbetsmarknad dominerad av kvinnor, enligt Östensson (2010), mest troligt banat väg för bättre arbetsförhållanden och möjligheter till deltidsarbete. Bland veterinärerna är det också många kvinnor som helt enkelt väljer att arbeta deltid (Smith, 2006). Med tanke på dagens lagstiftning om att man måste anställa flera personer för att dela på jourer fyller kvinnorna en viktig plats i veterinärvården. Samtidigt börjar människors inställning till arbete på det hela att förändras. I takt med att allt fler människor lider

av stress relaterad till hög arbetsbelastning (Ivarsson, 2014), blir det för både män och kvinnor allt mer viktigt med balans mellan arbete och fritid. Detta speglas hos veterinärerna i att både män och kvinnor gärna vill ha flexibla arbetstider, och generellt vill arbeta färre timmar. Kvinnornas intåg i veterinärkåren kan alltså ha bidragit till förändringar i den veterinära arbetsmarknaden som varit till gagn för yrkesgruppen som helhet (Östensson, 2010).

Löner

Veterinärerna tjänar lite mindre i genomsnitt än sacogruppen, men läser en 5,5 år lång utbildning (jämfört med sacogrupperns snitt på minst tre) och utför sedan ett arbete med stort yrkesansvar. Enligt annan statistik (Sacos statistik som baseras på SCB:s lönestatistik) så tjänar en person med veterinärutbildning ca. 2,5% mer än genomsnittsakademikern. Siffrorna varierar och det är svårt att fastställa vilket som stämmer. Med tanke på att läkarlönerna inte ingår i statistiken, betyder det att sacogrupperns snittlön är lägre än den egentligen borde vara. Enligt Östensson (2010) borde lönenivåerna för veterinärerna i detta fall alltså ligga en bra bit över snittet, vilket de inte gör, och är följaktligen oproportionerligt låga. Som tidigare noterats anses kvinnor vara mindre materiellt lagda än män (Prokop & Weber, 1978). En lite nyare studie av Lincoln (2003) visar emellertid att kvinnor och män är lika känsliga för löneskillnader mellan olika yrken. Därutöver värderar kvinnor och män en bra lön och goda förmåner inom ramen för deras arbete lika högt om de blir tillfrågade (Smith, 2000 se Smith, 2002). Baserat på detta, alltså i motsats till det som tidigare sagts om kvinnor av Prokop & Weber (1978), borde de generellt sett låga lönenivåerna i veterinäryrket verka avskräckande för kvinnor i samma utsträckning som för män. Man kan dock tänka sig att trots att lönen är lika viktig för de båda könen på papper, så styr det i realiteten alltså kvinnans yrkesval i mindre utsträckning än för mannen. I alla fall i Sverige står ju sig de kvinnliga veterinärernas löner ganska väl jämfört med resten av sacogrupperns kvinnor. Män fokuserar alltså mer på objektiva kriterier vid yrkesvalet (Lofstedt, 2003); ska man studera under flera år kan man lika gärna välja en karriär som ger bättre ekonomisk avkastning. Som tidigare noterats leder feminiseringen av ett yrke till att statusen för ett yrke sjunker. Sjunkande status leder även till lägre löner (Allen & Clare, 2016). Eftersom få yrken kan slå statusen och lönenivåerna som förknippas med läkaryrket (Lincoln, 2010) är det därför mer intressant att jämföra veterinärernas löner med just de medicinska yrkesgrupperna, tandläkare och läkare, som ligger veterinärerna närmre i utbildningslängd och yrkesutövning. Veterinärernas löneläge är nämligen än mindre upplyftande när man jämför det med de två andra medicinska utbildningarna här i Sverige. Personer som har tandläkar- eller läkarutbildning ligger alltså 13% respektive 52% högre i genomsnittlig medellön än personer med veterinärutbildning. Som Östensson sammanfattade detta fenomen: "Veterinär är ett medicinskt yrke men utan medicinska löner." (Östensson, 2010, s. 108). Låga löner samt sjunkande status kan ses som bidragande till ett minskat intresse för yrket bland män. Dock visar studier att veterinäryrkets status och lönenivåer i alla fall i USA redan hade sjunkit innan männen började söka sig bort från yrket (Smith, 2002). Om de sjunkande lönenivåerna således skulle vara kopplade till den kvinnliga dominansen i yrket kan man endast spekulera om. Mer ingående, historiska, löneanalyser skulle krävas för att få en tydlig bild.

Det är även svårt att förklara varför manliga och kvinnliga veterinärer skulle tjäna olika mycket när de genomgår exakt samma utbildning. Löneskillnaderna mellan könen har i USA förklarats med att kvinnor är sämre på att löneförhandla, generellt accepterar lägre löner än de borde, samt

att färre kvinnor än män äger privatpraktiker (Irvine & Vermilya, 2010). Studier har också visat att kvinnor som löneförhandlar blir straffade för att de gör detta. Att löneförhandla och visa ”framfötterna” har en social kostnad för kvinnor som det inte har för män (Bowles *et al.*, 2007). Om dessa förklaringar skulle vara applicerbara i Sverige är svårt att säga. Män tjänar generellt sett mer än kvinnor. Bland svenska akademiker är skillnaden hela 16%. För veterinärerna är situationen lik, de kvinnliga veterinärerna tjänar 14% mindre än männen. Studier från USA har visat att männen tjänar mer än kvinnorna redan från dag ett i yrket (Slater & Slater, 2000; Smith, 2002; Weiss, 2017). Skillnader i veterinärernas genomsnittslön för kvinnor och män kan givetvis vara kopplat till generationsskillnaden, med fler män i de högre åldersgrupperna och fler kvinnor i de lägre (Östensson, 2010). Detta förklarar dock inte fenomenet med högre ingångslöner för manliga veterinärer, en företeelse som är både internationell samt växande (Östensson, 2010; Weiss, 2017). Enligt Östensson (2010) skulle det möjligtvis kunna vara så att eftersom männen är så få, blir de mer eftertraktade av arbetsgivare och ges därför lönefördelar. För att fastställa detta skulle djupare studier på individnivå behövas. Skall man lita på Sacos uppskattningar om livslöner kan ju Sveriges kvinnliga veterinärer i varje fall glädjas åt att de under hela sin livstid inte verkar tjäna in mindre än sina manliga kollegor...

Avslutningsvis bör det också tilläggas att varken Östenssons (2010) eller Højdestrand och Anderssons (1989) verk har blivit vetenskapligt granskade, och i Östenssons fall utgörs stora delar av texten av författarens egna erfarenheter. Ytterligare saknar den källhänvisningar. Detta innebär att stora delar av det som teoretiserats om i det svenska fallet skulle behöva prövas med vidare vetenskapliga studier. Den stora bristen på litteratur i ämnet bidrog även till mitt intresse av att skriva detta arbete.

Konklusion

Dagens dominans av kvinnorna på veterinärutbildningen och inom veterinärkåren är ett faktum. Ett jämställt samhälle har gett kvinnor möjlighet att välja den karriärväg de vill, oavsett om denna tidigare varit tillskriven män eller inte. Det är positivt att de kvinnliga veterinärerna i Sverige fördelar sig jämt över yrkets alla verksamhetsområden, något som är ganska ovanligt internationellt. Det är svårt att säga hur yrkets feminisering har påverkat lönenivåerna. Men det är möjligt att en minskad status och sjunkande löner har bidragit till ett avsvalnande intresse för yrket bland män. Samhällets inställning till djur har förändrats; våra husdjur har gått från att vara arbetsdjur till att vara sällskapsdjur. I samband med detta så har även synen på veterinäryrket förändrats. De manliga sidorna av yrket syns allt mindre medan de kvinnliga träder fram allt tydligare. Framöver bör det undersökas hur veterinäryrkets alla sidor kan synliggöras för allmänheten om det ska locka fler män till yrket i framtiden.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Association of American Veterinary Medical Colleges (2017). *AAVMC Annual Data Report 2016-2017*; Washington D.C. (202-371-9195); AAVMC
- Allen, L. & Clare, V. (2016). Feminisation: threat or opportunity? *Veterinary Record*, 178(16), ss 391–393.
- Appelkvist, J. (2013). *Det självklara företaget? Kvinnors företagande i veterinärprofessionen* [online]. Diss. Linköping: Linköpings Universitet.
- American Veterinary Medical Association (2018). Market Research Statistics: U.S. Veterinarians 2018, U.S. Veterinary Positions (among employed veterinarians); AVMA
- Bolton, S. & Muzio, D. (2008). The paradoxical processes of feminization in the professions: the case of established, aspiring and semi-professions. *Work, Employment and Society*, vol. 22 (2), ss. 281–299.
- Bowles, H. R., Babcock, L. & Lai, L. (2007). Social incentives for gender differences in the propensity to initiate negotiations: Sometimes it does hurt to ask. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 103(1), ss 84–103.
- CSN (2017-11-21). *Studiestödets och CSN:s historia*. <https://www.csn.se/om-csn/vart-uppdrag/studiestodets-och-csns-historia.html>. [2019-03-12].
- Drum, S. & Whitely, H. E. (1991). *Women in Veterinary Medicine: Profiles of Success by Sue Drum*. Iowa State University Press.
- FVE & IVSA (2015). *FVE-IVSA Veterinary Student Survey 2015*. <https://www.fve.org/cms/wp-content/uploads/IVSA-FVE-Veterinary-Student-Survey.pdf>. [2019-02-21].
- Försäkringskassan (2013). Ojämställd arbetsbörda - Föräldraledighetens betydelse för fördelning av betalt och obetalt arbete. (2013:9).
- Hellberg, I. (1978). Studier i professionell organisation: en professionsteori med tillämpning på veterinäryrket. Diss. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Hellgren, B. (2001). *Svensk biografisk veterinärmatrikel. D. 1*. Skara: Stiftelsen Veterinärhistoriska museet.
- Höjdestrand, E. & Andersson, B. (1989). *Veterinäryrkets Feminisering*. Uppsala Universitet. Sociologiska Institutionen. (C-uppsats i sociologi 89:13).
- Irvine, L. & Vermilya, J. R. (2010). Gender Work in a Feminized Profession: The Case of Veterinary Medicine. *Gender & Society*, 24(1), ss 56–82.
- Ivarsson, E. (2014). Besvär av stress ökar i arbetslivet. *Välfärd 2014:4*, (2014:67), pp 8–9
- Konkurrensverket (2018). *Konkurrensen i Sverige 2018*. Konkurrensverket. (RAPPORT 2018:1).
- Lagerman, M. (1957). Är veterinäryrket lämpligt för kvinnor? *Medlemsblad för Sveriges veterinärförbund*. (10).
- Lincoln, A. E. (2010). The Shifting Supply of Men and Women to Occupations: Feminization in Veterinary Education. *Social Forces*, 88(5), ss 1969–1998.
- Ljunglöf, T. (2017). Livslöner för kvinnor och män. Saco.
- Lofstedt, J. (2003). Gender and veterinary medicine. *The Canadian veterinary journal*. 44(7), ss 533–535.
- Naturvetarna (2019). *Saco Lönesök - Din lön - Naturvetarna*. <https://www.naturvetarna.se/vi-erbjuder/lon/lonestatistik/>. [2019-03-06].
- Novus(2018). *Opinionsundersökning, Våren2018*. <https://www.djurensratt.se/sites/default/files/2018-06/djurpolitik-maj2018.pdf>, [2019-03-19]

- Prokop, U. & Weber, G. (1978). Production and the Context of Women's Daily Life. *New German Critique*, (13), ss 18–33.
- Saco (2019). *Jämför löner*. <https://www.saco.se/studieval/jamfor-loner/>. [2019-03-07].
- SCB (2010). Tema: Utbildning Könstruktur per utbildning och yrke 1990–2030. Stockholm.
- SCB (2012). Hundar, katter och andra sällskapsdjur 2012. Stockholm.
- SCB (2018). Gymnasieungdomars studieintresse läsåret 2017/18. Stockholm.
- Schöne, R. & Ulrich, H. (2002). Statistische Untersuchungen über die Tierärzteschaft in der Bundesrepublik Deutschland (Stand: 31. 12. 2002). Planungs- und Informationszentrum der Tierärztlichen Hochschule Hannover.
- SJV (2013). Djurens hälso- och sjukvård – i ett tioårsperspektiv. (2013:19).
- SJV (2017). Hästar och anläggningar med häst 2016 Resultat från en intermittent undersökning. JO 24 SM 1701, korrigerad version 2017-02-22.
- SJV (2019a). *Företag med lantbruksdjur efter län/riktet och djurslag. År 2000-2018*. <http://statistik.sjv.se/PXWeb/sq/eee85056-cf94-43cd-8cbe-273be9eee3d7>. [2019-06-03].
- SJV (2019b). *Svenskarna fortsätter äta allt mindre importerat kött*. [Pressmeddelande] 08/03/2019, <http://www.jordbruksverket.se/nyhetsrum.4.4e9a8c7a160cb216910c6a37.html#/press-releases/svenskarna-fortsatter-aeta-allt-mindre-importerat-koett-2843092>. [2019-06-03].
- Slater, M. R. & Slater, M. (2000). Women in veterinary medicine. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 217(4), pp 472–476.
- Smith, C. A. (2002). Gender and work: what veterinarians can learn from research about women, men, and work. *Journal of the American Veterinary Medical Association*, 220(9), ss 1304–1311.
- Smith, C. A. (2006). The Gender Shift in Veterinary Medicine: Cause and Effect. *Veterinary Clinics of North America: Small Animal Practice*, 36(2), ss 329–339.
- Miljö- och energidepartementet (2007). *Veterinär fältverksamhet i nya former*. Stockholm: Edita Sverige AB. (SOU 2007:24).
- UHR (2019a). UHRs antagningsstatistik, Hippolog, Djursjukskötprogrammet, 2018, Urval 1, Antal kvinnor/män. UHR. <http://statistik.uhr.se>. [2019-02-26].
- UHR (2019b). UHRs antagningsstatistik, Veterinärprogrammet 2008-2018, Urval 1, Antal kvinnor/män. UHR. <http://statistik.uhr.se>. [2019-02-21].
- UHR (2019c). UHRs antagningsstatistik, Veterinärprogrammet, Läkprogrammet hela Sverige, Tandläkarprogrammet hela Sverige, Agronomprogrammet alla program, 2018, Urval 1, Antal kvinnor/män. UHR. <http://statistik.uhr.se>. [2019-02-25].
- Verdon, D. R. (2004). Work/life balance remains manageable, DVM survey says. *dvm360.com*. Available from: <http://veterinarynews.dvm360.com/worklife-balance-remains-manageable-dvm-survey-says?&date=&id=&pageID=1&sk=>. [2019-03-06].
- Weiss, J. F. (2017). *An investigation into the starting salaries of male and female veterinarians*. Colorado State University. Department of Agricultural and Resource Economics.
- Östensson, K. (2010). Från manligt till kvinnligt. I: Appelgren, L.E, Jämte, I. & Östensson, K. (red), *Veterinär - yrke i förvandling: från manligt till kvinnligt, från ensamvarg till lagarbetare: Sveriges Veterinärförbund 150 år*. Stockholm: Sveriges Veterinärförbund. ISBN 978-91-633-7442-5, ss 83–110

Oppublicerat material

(Telefonsamtal) Sveriges Veterinärförbund (2019-03-08); SVF

Bilaga 1

Veterinärstatistik

Inparametrar
 Datum fom: 2019-02-26
 Datum tom: 2019-02-26
 Anställningstyp:
 Slut_datum anställning:

Val av statistik
 Leg.vet:
 Anställningar:
 Resurskategori: **OK**

Legitimerade veterinärer
 Män:
 Kvinnor:
 Totalt:

Anställningar
 Anställningstyp:
 Antal anställningar:

Antal per resurskategori		Män	Kvinnor			Män	Kvinnor
Administration:		63	105	Läkemedels- och annan industri:		19	23
Länsveterinärer:		17	56	Livsmedelsindustri:		3	6
Veterinärmedicinska fakulteten:		54	124	Djursjukhus:		279	892
Statens veterinärmedicinska anstalt:		20	51	Privatpraktiserande veterinärer:		264	603
Distriktsveterinärer:		76	309	Obefordrade, nyutbildade veterinärer:		111	624
Besiktningveterinärer:		53	50	Utlandstjänst:		220	562
Militärveterinärer:		5	2	Icke veterinära institutioner:		10	17
Stadsveterinärer:		2	3	Summa yrkesverksamma		1231	3470
Laboratorier:		8	9	Pensionärer:		341	66
Förebyggande djurhälsovård:		22	28	Ej yrkesverksamma:		19	26
Ai-veterinärer:		8	12	Summa totalt:		1626	3631

ADB 2000 Veterinärdata